

**TELŠIŲ „ATŽALYNO“ PROGIMNAZIJOS
SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Telšių „Atžalyno“ progimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2020 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. V-582 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo ir veiksmų, įtariant galimą smurtą artimoje aplinkoje patvirtinimo“.

2. Tvarkos aprašo paskirtis – padėti užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškomis aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

3. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Telšių „Atžalyno“ progimnazijoje.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. smurto ir patyčių stabdymas – progimnazijos bendruomenės atsakomybė ir pareiga. Į smurtą ir patyčias **būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio** (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ir kt.) **ir formos**;

4.2. **veiksmų turi būti imamasi visais atvejais**, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą, patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą, patyčias amžiaus ir pareigų.

5. Visi ugdymo įstaigos bendruomenės nariai (ugdytiniai, administracijos atstovai, pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai, globėjai, rūpintojai, kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su įstaigos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka (aprašas skelbiamas el. dienyne ir mokyklos internetinėje svetainėje).

6. Tvarkos apraše *vartojamos sąvokos*:

6.1. *smurtas* – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą;

6.2. *patyčios* – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.2.1. *žodinės patyčios*: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.2.2. *fizinės patyčios*: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.2.3. *socialinės patyčios*: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.2.4. *elektroninės patyčios*: patyčios naudojantis informacinėmis technologijomis. Skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.;

6.3. *patyčias patiriantis vaikas* – ugdytinis, iš kurio yra tyčiojamas;

6.4. *besityčiojantysis* – ugdytinis ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

6.5. *patyčias patiriantis suaugęs* – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi ugdytinis (-iai);

6.6. *patyčių stebėtojas* – ugdytinis, matantis ar žinantis apie patyčias;

6.7. *patyčių prevencija* – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis švietimo įstaigos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

6.8. *patyčių intervencija* – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), prireikus įtraukiant ugdytinių tėvus (globėjus, rūpintojus);

6.9. *patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena* – patyčių situacijos švietimo įstaigoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA ĮSTAIGOJE

7. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra Telšių „Atžalyno“ progimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėsena rūpinasi įstaigos vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, pedagogai, o ją vykdo visi įstaigos bendruomenės nariai.

8. Progimnazijoje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, kuri nukreipta:

8.1. mokinių prieš mokinius;

8.2. progimnazijos darbuotojų prieš mokinius;

8.3. mokinių prieš progimnazijos darbuotojus;

8.4. progimnazijos darbuotojų prieš kitus tos įstaigos darbuotojus;

8.5. mokinių tėvų (globėjų) prieš mokinius, mokytojus, progimnazijos darbuotojus.

9. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau kaip 4 atsakingi asmenys, sudarantys Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo grupę (toliau – Vykdyto grupė). Įstaigos vadovas įsakymo tvarka paskiria Vykdyto grupės narius, kurie:

9.1. mokslo metų pabaigoje atlieka mokykloje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias analizę (prireikus analizė atliekama ir pasibaigus 1-am pusmečiui);

9.2. analizės duomenis aptaria V GK posėdyje;

9.3. teikia (jei prireikia) siūlymus progimnazijos vadovui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo.

10. Smurto ar patyčių atvejį galima užregistruoti progimnazijos internetinės svetainės nuorodoje „Patyčių dėžutė“, skirtoje mokiniams, jų tėvams (globėjams), mokytojams bei kitiems mokyklos darbuotojams, kurie gali anonimiškai pranešti apie patyčias mokykloje.

11. Vykdyimo grupės narys (psichologas) kasdien peržiūri internetinės svetainės nuorodoje „Patyčių dėžutė“ užregistruotus smurto ir patyčių atvejus, juos įvertina ir registruoja *Smurto/patyčių registracijos žurnale* (žr. Priedas Nr. 3);

11.1. praneša klasių vadovams, kai smurto ir patyčių situacijoje abu ir daugiau dalyvių yra mokiniai;

11.2. informuoja progimnazijos ir Vykdyimo grupės vadovus, kai smurto ir patyčių situacijoje vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys;

11.3. elektroninių patyčių atveju pateikia informaciją progimnazijos vadovui, informuoja nukentėjusiuosius, mokinių tėvus (globėjus), prireikus pateikia ar rekomenduoja mokinio tėvams (globėjams), kitiems progimnazijos bendruomenės nariams pateikti pranešimą interneto svetainėje <http://www.draugiskasinternetas.lt>, vadovaudamasis *Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymu*.

12. Kiekvienoje klasėje auklėtojas vykdo socialinio ir emocinio ugdymo programą LIONS QUEST „Laikas kartu“ (priešmokyklinėse grupėse bei 1-4 kl.) ir „Paauglystės kryžkelės“ (5-8 kl.).

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

13. **Visais įtariamų ir realių smurto ar patyčių atvejais kiekvienas įstaigos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguoja remdamasis *Patyčių ar smurto drausminimo eiliškumu* (žr. Priedas Nr. 1):**

13.1. įtaręs ir/ar pastebėjęs smurtą/patyčias nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

13.2. įvardija smurtaujančiam/besityčiojančiam jo netinkamą elgesį, liepia baigti tyčiotis ir praneša, jog apie tai informuos klasės vadovą;

13.3. jei mokiniui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar švietimo pagalbos specialistus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

13.4. informuoja apie įvykį smurto/patyčių dalyvių klasės vadovus, jeigu klasės vadovo nėra, tiesiogiai informuoja socialinį pedagogą ar vieną iš Vykdyimo grupės narių apie smurtą/įtariamas ir/ar įvykusias patyčias (ar elektronines patyčias), registruoja *Smurto/patyčių registracijos žurnale* (žr. Priedas Nr. 3), kartu pateikia užpildytą *Pranešimo apie smurtą/patyčias formą* (žr. Priedas Nr. 2).

14. Visais smurto ar įtariamų ir realių patyčių atvejais ***klasių vadovai***:

14.1. išsiaiškina ir įvertina situaciją;

14.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto ir patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), prireikus kviečia juos atvykti į mokyklą;

14.3. stebi situaciją, bendradarbiauja su švietimo pagalbos specialistais ir informuoja mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) apie teigiamus pokyčius;

14.4. situacijai nesikeičiant, jai kartojantis, klasės vadovas informuoja socialinį pedagogą, kuriam pateikia informaciją raštu (aprašęs jau atliktus veiksmus ir įvertinęs

rezultatus). Klasės vadovas užpildo *Pranešimo apie smurtą/patyčias formą* (žr. Priedas Nr. 2) ir ją registruoja *Smurto/patyčių registracijos žurnale* (žr. Priedas Nr. 3).

15. Socialinis pedagogas gavęs informaciją apie pasikartojantį smurtą ar įtariamas ir/ar įvykusias patyčias:

15.1. organizuoja individualius pokalbius su smurto/patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus) telefonu, prireikus kviečia juos atvykti į mokyklą pokalbiui;

15.2. organizuoja švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalbą, kitiems patyčių dalyviams;

15.3. užpildo *Pranešimo apie smurtą/patyčias formą* (žr. Priedas Nr. 2), ją perduoda Vykdyto grupės vadovui;

15.4. vykdo tolesnę smurto/patyčių situacijos stebėseną.

16. Psichologas individualiai kalba su nukentėjusiu ir skriaudėju, suteikia metodinę pagalbą jų tėvams.

17. *Vykdyto grupės nariai:*

17.1. nesibaigus smurto/patyčių situacijai inicijuoja vykdyto grupės pasitarimą ir/ar vaiko gerovės komisijos posėdį atvejui aptarti ir situacijai įvertinti;

17.2. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), prireikus koreguoja veiksmų planą;

17.3. informuoja įstaigos direktorių apie esamą situaciją;

17.4. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

18. Sudėtingais patyčių atvejais progimnazijos Vaiko gerovės komisija kreipiasi į socialinius partnerius: Telšių apskrities vyriausiąjį policijos komisariatą, Telšių socialinių paslaugų centrą, VTAT, Telšių raj. savivaldybės administracijos tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorę dėl minimalios ar vidutinės priežiūros skyrimo.

19. Progimnazijos bendruomenės nariai (mokiniai ar jų tėvai/globėjai), įtarę smurtą/patyčias ar matę smurto/patyčių atvejį, informuoja įstaigos vadovą ar socialinį pedagogą.

20. Kai pasireiškia pavojingas mokinio elgesys (iškyla rizika jo ir kitų sveikatai ir/ar gyvybei: racionalumo ir savikontrolės praradimas, verbalinė bei fizinė agresija), bendruomenės narys gali naudoti fizinę intervenciją, t. y. saugiai sutramdyti agresorių.

21. Mokykla vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais/globėjais, vietos bendruomene, savivaldybėje esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

22. *Progimnazijos direktorius*, gavęs raštišką pranešimą apie darbuotojo patiriamą smurtą/ patyčias arba įstaigos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsdamas imtis priemonių ir sustabdyti smurto ar patyčių atvejį.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

23. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

DRAUSMINIMO ŽINGSNIAI

Pastebėjęs ar įtaręs patyčias:

- **bet kuris progimnazijos darbuotojas nedelsdamas stabdo** patyčias;
- užpildo pranešimo formą ir perduoda klasės vadovui.

Klasės vadovas išsiaiškina situaciją su mokiniais, jų tėvais (globėjais), darbuotoju, užfiksavusiu įvykį. **Stebi situaciją toliau.** Jei teigiamų pokyčių nėra, užpildo pranešimo apie smurtą/patyčias formą ir ją registruoja *Smurto/patyčių registracijos žurnale*. Vykdo tolesnę smurto/patyčių stebėseną.

Socialinis pedagogas, gavęs informaciją apie pasikartojantį smurtą ar įtariamas ir/ar įvykusias patyčias, išsiaiškina situaciją, organizuoja individualius pokalbius, informuoja tėvus (globėjus), prireikus kviečia juos dalyvauti pokalbiuose. Užpildo pranešimo formą. **Vykdo tolesnę smurto/patyčių stebėseną.**

Psichologas individualiai kalbasi su nukentėjusiu ir skriaudėju, suteikia metodinę pagalbą tėvams (globėjams).

Ir toliau vykstant patyčioms, smurto ir patyčių Vykdomo grupės nariai inicijuoja grupės pasitarimą ir/ar Vaiko gerovės komisijos posėdį ir sprendžia patyčių situaciją.

Sudėtingais patyčių atvejais progimnazijos **VGK** kreipiasi į socialinius partnerius: Telšių apskrities vyriausiąją policijos komisariatą, Telšių socialinių paslaugų centrą, Telšių vaiko teisių apsaugos skyrių, Telšių raj. savivaldybės administracijos direktorių dėl minimalios ar vidutinės priežiūros skyrimo.

TELŠIŲ „ATŽALYNO“ PROGIMNAZIJA
PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ/PATYČIAS

_____Nr. _____
(data) (smurto ir patyčių registracijos žurnale)

I. Bendrieji duomenys

Smurtas/patyčios įvyko (data, laikas)	
Kur įvyko smurtas/patyčios (vieta)	
Kas praneša apie smurtą/patyčias (vardas, pavardė)	
~ Patyčių forma (apibraukti)	
Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, uėjimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir pan.	
Fizinės: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir pan.	
Socialinės: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir pan.	
Elektroninės: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant suteršti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir pan.	
~ Smurto forma (įrašyti) :	

II. Duomenys apie smurto/patyčių dalyvius:

Asmens, patyrusio smurtą/ patyčias, vardas, pavardė (jei vaikas, nurodoma ir klasė)	
Asmens, kuris smurtauja/tyčiojasi, vardas ir pavardė (jei vaikas, nurodoma ir klasė)	
Asmens, stebėjusio smurtą/patyčias, vardas ir pavardė (jei vaikas, nurodoma ir klasė)	

III. Stebėto įvykio aprašymas

Su asmeniu, patyrusiu smurtą/ patyčias	
Su asmeniu, kuris smurtauja/tyčiojasi	
Su stebėtojais	
Su smurto/patyčių dalyvių tėvais	
Su kitais progimnazijos darbuotojais	
Kita (įrašyti)	

**TELŠIŲ „ATŽALYNO“ PROGIMNAZIJOS
SMURTO/PATYČIŲ REGISTRACIJOS ŽURNALAS**

Eil. nr.	Data (kada įvyko smurtas/patyčios)	Vardas ir pavardė (asmens, kuris registruoja smurto/patyčių formą žurnale)	Parašas
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			
22.			
23.			
24.			
25.			
26.			
27.			
28.			
29.			